

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้เพื่อการปฏิบัติงาน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุด พฤติกรรมการรับรู้ของบรรณารักษ์ในกระบวนการการจัดการความรู้ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีการดำเนินงานตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีจำนวนทั้งสิ้น 526 คน แต่มีบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนเพียง 489 คน เท่านั้น ที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้หรือรับผิดชอบเรื่องการจัดการความรู้ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2552 ผู้วิจัยจึงถือว่าประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้มีจำนวน 489 คน ดังข้อมูลตาราง 1

ตาราง 1

จำนวนบรรณารักษ์ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

รายชื่อห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน	จำนวน บรรณารักษ์	ห้องสมุดที่มี การจัดการ ความรู้
1. สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	15	มีการดำเนินการ
2. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	29	มีการดำเนินการ
3. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	13	มีการดำเนินการ
4. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	18	มีการดำเนินการ
5. หอสมุดและคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล	38	มีการดำเนินการ
6. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง	89	มีการดำเนินการ
7. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	28	มีการดำเนินการ
8. หอสมุด สาขาวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร	8	มีการดำเนินการ
9. สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	29	มีการดำเนินการ
10. สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	29	มีการดำเนินการ
11. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	12	มีการดำเนินการ
12. สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	15	มีการดำเนินการ
13. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	23	มีการดำเนินการ
14. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกริก	6	ไม่มีการดำเนินการ
15. สำนักบรรณสาร มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	15	มีการดำเนินการ
16. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยชินวัตร	4	ไม่มีการดำเนินการ
17. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเซนจอน	5	ไม่มีการดำเนินการ
18. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร	7	มีการดำเนินการ
19. ศูนย์สารสนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	26	มีการดำเนินการ
20. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี	2	ไม่มีการดำเนินการ
21. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต	14	มีการดำเนินการ
22. หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต	3	ไม่มีการดำเนินการ
23. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีปทุม	12	มีการดำเนินการ
24. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยสยาม	12	ไม่มีการดำเนินการ
25. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	12	มีการดำเนินการ
26. ศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	13	มีการดำเนินการ
27. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	12	มีการดำเนินการ
28. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย	19	มีการดำเนินการ
29. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	10	มีการดำเนินการ

ตาราง 1 (ต่อ)

รายชื่อห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน	จำนวน บรรณารักษ์	ห้องสมุดที่มี การจัดการ ความรู้
30. สำนักหอสมุดและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธนบุรี	5	ไม่มีการดำเนินการ
31. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	3	มีการดำเนินการ
รวม	526	

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie and Morgan (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 40) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 214 คน จากนั้นนำมาเทียบสัดส่วนกับประชากร เพื่อการกระจายการเก็บกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุม ดังข้อมูลตาราง 2

ตาราง 2

จำนวนบรรณารักษ์ ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ที่มี
การนำการจัดการความรู้มาใช้ในห้องสมุดและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	15	7
2. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	29	13
3. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	13	5
4. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	18	8
5. หอสมุดและคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล	38	17
6. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง	89	39
7. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	28	13
8. หอสมุด สาขาวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร	8	3
9. สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	29	13
10. สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	29	13
11. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	12	5

ตาราง 2 (ต่อ)

รายชื่อห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
12. สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	15	7
13. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	23	10
14. สำนักบรรณสาร มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	15	7
15. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร	7	3
16. ศูนย์สนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	26	11
17. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต	14	6
18. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีปทุม	12	5
19. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	12	5
20. ศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	13	6
21. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	12	5
22. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย	19	8
23. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	10	4
24. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	3	1
รวม	489	214

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

1.1 เพศ

1.2 อายุ

1.3 ระดับการศึกษา

1.4 ประสบการณ์การทำงาน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ในการจัดการความรู้ ในห้องสมุดสถาบัน-
อุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.2 พฤติกรรมการรับรู้ของบรรณารักษ์ในกระบวนการการจัดการความรู้ใน
ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุด
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการค้นคว้า
วรรณกรรมที่เกี่ยวกับการรับรู้และการจัดการความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุด
สถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับรู้ของบรรณารักษ์ในกระบวนการ
การจัดการความรู้

ตอนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ของ
บรรณารักษ์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่แบบสอบถามซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ตำราทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และการจัดการความรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นแบบเลือกตอบ (check list) และมาตราส่วนประกอบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 หน้า, 66-74)
3. นำแบบสอบถามความคิดเห็น ที่สร้างเสร็จแล้วไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและความชัดเจนทางภาษา
4. นำแบบสอบถามความคิดเห็นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาคำความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (validity) และคำนวณหาค่า IOC
5. นำแบบสอบถามความคิดเห็นดังกล่าวไปทดลองใช้ (try-out) กับบรรณารักษ์ที่มีคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน
6. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha) ของครอนบัค (Cronbach) และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 หน้า, 99) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows 16 ผลจากการคำนวณค่าความเชื่อมั่นในแบบสอบถามเท่ากับ 0.956
7. นำแบบสอบถามความคิดเห็นฉบับสมบูรณ์ ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวนบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา 214 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บรรณารักษ์จากห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 24 แห่ง จำนวน 214 คน โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทำจดหมายขอจากบัณฑิตถึงห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้ง 24 แห่ง เพื่อขออนุญาตทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยทำการส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือนำส่งและซองติดแสตมป์ที่มีที่อยู่ของผู้วิจัยเพื่อส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 2 มีนาคม 2554 ถึง วันที่ 5 เมษายน 2554 โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 1 เดือน 4 วัน และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนจำนวน 195 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.12

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับมาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมด แล้วนำมาลงรหัสเพื่อประมวลข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows 16 โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ (percentage)
2. วิเคราะห์ระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
3. วิเคราะห์พฤติกรรมการรับรู้ของบรรณารักษ์ในกระบวนการจัดการความรู้ โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ (percentage)

5. ทดสอบสมมติฐาน โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ จำแนกตาม เพศ การศึกษา โดยใช้สถิติ t test

6. ทดสอบสมมติฐาน โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance--ANOVA)

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (mean) ใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 103) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 ระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 ระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 ระดับความคิดเห็นควรปรับปรุง